

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

J. Kranenburg

Een Messias die „het doet“

Toen David deze woorden tot Saul geëindigd had, vroeg Saul: Is dat uw stem, mijn zoon David? Daarop verhief Saul zijn stem en weende. Hij zeide tot David: Gij zijt rechtvaardiger dan ik...

1 Samuël 24 : 17 en 18.

Is het geen vreemde gemeente daar om David heen, in die spelonk bij de Steenbokrotsen, aan de zelfkant van het beloofde land, waar de belofte van melk en honig niet schijnt te gelden?

Deze verbitterde en gezochten (22 : 2) moeten wel overal vastgelopen zijn en ten einde raad zijn geweest toen zij besloten, hun heil te zoeken bij déze koning zonder land, die David is; deze Messias zonder enige koninklijke allure, die zelf geen plek heeft om het hoofd neer te leggen en geen gedaante noch heerlijkheid heeft.

Zo héél vreemd is deze gemeente niet.

Waaruit zal de gemeente Gods op aarde ooit anders kunnen bestaan dan uit mensen die aan de grond zitten, maar wier laatste restje hoop plotseling oplaait bij de ontmoeting met Eén, in Wie zij dan plotseling al hun verwachting beleggen, eenvoudig omdat zij geloven dat Hij een toekomst voor Zich heeft?

Intussen blijven die opnieuw hopen dan natuurlijk wel vol spanning uitzien naar de dag, waarop zij van zijn toekomst iets te zien krijgen.

Hoe vaak zal Davids Zoon zijn lastig gevallen met de vraag: Heer, Uw koninkrijk, wanneer komt het nu?

Vanuit dat met ongeduld uitzien naar de grote dag valt de reactie van Davids mannen best te verstaan, als zij op een dag de grote vijand zien verschijnen, die de laatste hindernis vormt tussen David en de troon, die hem beloofd werd.

Vanuit het donker van de grot, waarin zij een schuilplaats hebben gevonden tekent zijn gestalte zich plotseling af tegen het licht aan de ingang van de grot.

En hij is hulpeloos en belachelijk!

De kinderbijbels mogen ons dan vertellen

dat Saul de grot binnenging om er te slapen, de Nieuwe Vertaling doet al iets anders vermoeden door te vertellen dat hij er kwam „om zich af te zonderen“ en de Statenvertaling onthult ons hoe belachelijk, hoe kleinsamenlijk, hoe hulpeloos Saul daar is. Hij ging er binnen „om zijn voeten te dekken“.

Zou dit één van de ogenblikken zijn geweest, waarop Hij, die in de hemel woont, heeft gelachen? Want Hij lacht om de machthebbers, die samenspannen tegen Hem en Zijn Gezalfde (Psalm 2).

Is het te gewaagd om te veronderstellen dat Hij op het gezicht van de bijbellezers even een glimlach wilde laten verschijnen, als een weerkaatsing van Zijn lach, om déze machthebber, die de Messias Gods najaagt maar intussen een plaats zoekt, waar ook de keizer te voet gaat?

Bespottelijk machteloos is hij!

David heeft zijn toekomst voor het grijpen!

En de gemeente in de grot meent het zeker te weten: „Dit is de dag, waarvan de Here tot u gezegd heeft: Zie, ik geef uw vijand in uw macht“.

David grijpt zijn kans niet.

En de gemeente in de grot krijgt even een schaduw te zien van Davids Zoon, die de kansen dagelijks voor het grijpen had, maar alle kansen liet lopen omdat Hij niet de dood, maar het léven wilde van allen, die Hem vervolgden.

David spaart Sauls leven.

Is hij edelmoedig?

Is hij ridderlijk?

Heeft hij padvindesallures?

Het is Saul zelf, die het juiste woord kiest: „David, mijn zoon, gij zijt rechtvaardiger dan ik!“

David is rechtvaardig!

In de Bijbel kunnen niet alleen mensen, maar ook dingen „rechtvaardig“ heten: een weegschaal, een weg.

Eén van mijn jongens had de hand weten te leggen op een brommer, die er niet veelbelovend uitzag, maar die hij na enig gesleutel toch op gang kreeg. „Hij doet 't!“ riep

hij verrukt. Een jongetje uit Davids dagen zou waarschijnlijk gezegd hebben: „Hij is rechtvaardig, hij doet wat ik er van mocht verwachten“.

David „doet het“. Hij doet wat we van hem mogen verwachten. De koning is redder, bevrijder, heiland! Hij zoekt niet te doden wie hem vervolgt, maar spaart het leven, dat in zijn macht is.

Blijkbaar ziet hij Saul's verwerping door God over het hoofd. Méér dan over het hoofd zien kan hij niet doen. Straks zal zijn Zoon méér doen: Hij zal de vervloeking, die op ons lag op Zich laden om ons met Zijn zegening te vervullen en het léven te schenken.

Als Saul omziet naar David ziet hij een „rechtvaardige“ Messias des Heren. Eén, die „het doet“. Een Messias, die het leven schenkt aan wie hem toch ten dode toe vervolgte.

Saul mag verder leven! „Onttroond, maar gelukkig“ (Naastepad). Hij zal voortaan geen stap meer kunnen doen en geen hap kunnen eten zonder te bedenken dat hij elke hap en elke stap te danken heeft aan déze Messias, die hem het leven schonk.

Wij staan naast Saul als verworpen mensen. Onttroonden zijn wij; we mogen geen koning, geen redder, geen heiland zijn; niet voor anderen en niet voor onszelf. Als ontroonden staan we naast Saul en we zien met hem om naar David, maar David verandert voor onze ogen in een Man aan het kruis, die sterft in onze plaats, maar opstaat uit de dood. Ziet Hij de vervloeking over het hoofd, die op ons ligt?

Nee, Hij doet méér: Hij neemt die van ons over!

Hij is „rechtvaardig“. Hij „doet het“. Hij schenkt ons het leven. Ik mag verder leven!

Ik moet niet! Ik mag leven!

Ik mag ademen en eten en drinken en het leven genieten met de vrouw, die ik liefheb. Ik schaam er mij niet voor zeer aards te zijn en dit „moeitevolle rijke leven“ te beminnen, want het is een leven door Zijn dood bereid. Ik kreeg het van Hem!

Ik voel mij zeer verwant aan de broeders van die gemeente om David heen, die verwonderd zien en horen hoe de aanvoerder, in wie zij al hun verwachting hebben belegd, toch anders is, dan zij hebben verwacht en het leven schenkt aan de vijand, die hem naar het leven staat.

Verwant weet ik mij ook aan die vijand.

Ik was in Zijn macht, maar Hij wilde mij in het leven sparen.

„Leve het leven, het wordt u gegeven“

(Jan Wit).

Kerkelijk leven

In „Trouw” van 26 september las ik enkele notities over een toespraak van ds. W. Vreugdenhil op de Kamper Schooldag.

In een betoog over „Sions Muren” zei deze spreker volgens het verslag: „Niet zij, die zich gebonden weten aan de belijdenis der kerk, maar de ondertekenaars van de Open Brief zoeken twist. De narigheden komen van een ieder, die een goed woord voor de Open Brief over heeft.

Wat zou het verblijdend zijn als de ondertekenaars zouden zeggen: We gaan weer naast u staan, we gooien die Open Brief in de kachel — maar het kwaad is al te ver”.

Na de lezing van deze uitspraken kwam bij mij de gedachte op om ds. Vreugdenhil uit te dagen deze woorden in een openbare bijeenkomst waar te maken.

Collega Vreugdenhil zou dan moeten aantonen, dat de zwaarigheden, die zich al jaren en jaren in onze kerken voordoen, inderdaad voortvloeien uit de verschijning van de Open Brief.

Van dit voornemen heb ik afgezien, omdat de verwickelingen van de laatste jaren hebben bewezen dat in het geding om deze brief een broederlijke discussie niet meer mogelijk is, omdat kreten en verdachtmakingen de plaats van redelijke argumentatie hebben ingenomen.

Van meetaan bleek het gesprek niet mogelijk.

Toen dr. C. Trimp, als één van de eerste bestrijders van de brief, aan zijn lezers een zodanig vergruizeld beeld van de ondertekenaars voorzette, dat zij zich met de beste wil van de wereld daarin niet konden herkennen, heb ik in een ingezonden stuk in „de Reformatie”, in een poging om tot een discussie te komen, aan dr. Trimp uitgelegd hoe hij een omstreden deel van die brief moest lezen.

In een christelijke gemeenschap mag worden verwacht dat, wanneer iemand bericht krijgt dat hij zich in zijn broeder heeft vergist en dat deze de belijdenis van de kerk en de binding daaraan niet prijsgeeft, maar van harte aanvaardt, hiervan met blijdschap kennis wordt genomen.

Er kunnen dan nog wel moeilijkheden blijven over een formulering, maar zo iets komt onder broeders in orde. Aan een formulering in een brief is niemand getrouwd.

Van een dergelijke blijdschap bij dr. Trimp, vanwege het feit dat zijn broeders niet zo ver waren afgedwaald als hij had gedacht, bleek echter geen spoor, want hij schreef in een kanttekening o.a.: „wij zijn zo vrij om van deze argumentatie niets en niemendal te geloven”.

Wil men een discussie aangaan, dan moet er eenstemmigheid zijn over de regels voor die discussie en één van deze eerste regels is toch dat men elkaars goede trouw aanneemt.

Vertrouwen hoort nog altijd tot het wezen van een kerkelijke samenleving.

Deze „kortsluiting” bleek geen incident te zijn.

Alle verzekeringen van de kant van de ondertekenaars dat zij de belijdenis en de vrijmaking niet prijsgeven mochten niet baten; zij werden gebonden aan de uitleg die dr. Trimp en anderen van hun woorden gaven.

De Generale Synode gaf **ongevraagd** een binding weg aan haar uitleg en sprak in het voorbijgaan — zonder de broeders te horen — een niet mis te verstaan vonnis uit over de ondertekenaars; wanneer je op een classicale vergadering je bereid verklaarde een examinatie te ondergaan, mocht dit niet baten; de leus was: Herroepen of gaan.

Toen enkelen van de schrijvers heengingen en daarmee in feite op hun handtekening terugkwamen, werd hun heengaan in de handen van de uitwerpers weer een wapen tegen de overigen. Daarom, we zijn wel wat gewend geraakt in de terreur, die tegen ons ontketend is.

Van schandelijke verdraaiing van onze woorden schrikken we niet eens zo erg meer.

Dit neemt niet weg dat het spreken van ds. Vreugdenhil voor het forum van duizenden op de schooldag en tienduizenden in de pers wel bijzonder krenkend was.

Het zijn de schrijvers van de Open Brief die twist zoeken.

Na jaren van moeiten heeft men eindelijk de zondebokken gevonden.

Ieder weet dat er zo één en ander te doen geweest is over de uitdrukkingen twisten en veten in de O.B.

Deze woorden heeft men door de molen van eigen gedachtenspinsels gehaald.

Het is ons vreselijk kwalijk genomen dat wij ten aanzien van het conflict in de Vrijmaking spraken van twisten onder broeders.

Hiermede zouden wij aan het werk des Heren in de Vrijmaking te kort gedaan hebben, alsof een erkenning van het werk van de Heilige Geest de verantwoordelijkheid van de mens zou uitsluiten.

Ons pleidooi om twisten en veten onder christenen te beëindigen is ons niet in dank afgenomen.

Nu beweert ds. Vreugdenhil dat wij de twist begeren.

H. J. van der Kwast

Ik begrijp wel hoe hij daartoe komt; hij gaat er van uit dat wij de Vrijmaking en de Belijdenis hebben verloochend.

Zoals ik al zei helpt hier geen argumentatie; hier staat zijn: neen tegenover mijn: ja.

Het zal mij ook niet lukken collega Vreugdenhil ervan te overtuigen dat wij de vrijmaking en de belijdenis niet verwerpen, maar wel een „roemen” in de vrijmaking en de belijdenis, dat tekort doet aan het roemen in het kruis van Christus.

Daarom rest mij alleen het protest.

Collega Vreugdenhil mag weten dat ik mij voor God en voor de mensen niet schaam een brief te hebben ondertekend, waarin werd opgeroepen tot **vrede** door het bloed des kruises.

Vrede, allereerst onder de vrijgemaakte broeders en zusters in Groningen-Zuid, vrede in onze kerken.

Evenmin schaam ik mij er voor dat wij daarbij ook gedacht hebben aan anderen, die kerkelijk gescheiden van ons leven, maar met wie wij ons in Christus door een waarachtig geloof verbonden weten.

Wie „ja” zegt tegen Jezus Christus, zegt „neen” tegen de verdeeldheid van de Zijnen.

Er zijn nu eenmaal wonden in het lichaam van de kerk, die niet sluiten, die blijven bloeden en pijn doen en één van deze wonden is de gebrokenheid.

Deze wond heeft nog geen reformatie kunnen helen en overwinningdemonstraties doen die wond alleen maar erger bloeden.

Er wordt beweerd dat wij een eenheid zoeken ten koste van de waarheid, maar deze beschuldiging wordt voldoende weerlegd door wat in de Open Brief wordt gezegd: „dat de eenheid der kinderen Gods alleen door het blijven in de waarheid kan worden beleefd en dat God alleen aan Zijn kinderen de verlichte ogen van het verstand kan geven om de eenheid naar waarheid met al Gods kinderen te beleven”.

Het doet daarom pijn, wanneer ds. Vreugdenhil voor zo'n groot aandachtig gehoor een averechtse voorstelling van zaken geeft.

En hier ligt nu de nood van ons kerkelijk leven.

Er is in de loop der jaren een diepgeworteld wantrouwen opgeschoten, waarin verwarring welig tiert.

Hoevelen, predikanten en gemeenteleden zijn er van ons gegaan, die echt van harte in de Here Jezus Christus geloven, de belijdenis aanvaardden en de weg van de vrijmaking aanvankelijk met vreugde gingen.

In de Open Brief is een poging gedaan om één van de wortels van dit wantrouwen bloot te leggen in de oproep om het vertrouwen alleen op onze Here Jezus Christus te stellen

en niet op ideeën omtrent bepaalde gebeurtenissen in de kerkgeschiedenis.

Ik zou ds. Vreugdenhil een lijstje kunnen voorleggen van zwaarigheden in onze kerken, lang voordat de Open Brief verscheen en hem willen vragen wat er toch de oorzaak van is dat zoveel twisten onder broeders niet op christelijke wijze konden worden bijgelegd.

Men kan wel in theoretische verhandelingen betogen dat de Vrijmaking een reformatie was, maar ook eenvoudig vragen naar de vruchten van het werk van de Heilige Geest, naar de rechtvaardigheid die in vrede gezaaid wordt voor degenen die vrede maken.

Ds. Vreugdenhil mag van mij aannemen, dat wanneer de O.B. inderdaad de oorzaak zou zijn van de nood waarin wij verkeren, het stuk al lang van tafel zou zijn genomen.

Wanneer intrekking van de brief de vrede doet wederkeren, ben ik bereid er aan mee te werken dat hij in de kachel komt.

Maar wat valt er nu te doen wanneer men zo vrij is niets en niemendal van onze woorden te geloven?

Er zal dus wel wat meer in de kachel moeten.

Naast ds. Vreugdenhil te gaan staan in het geloof in Jezus Christus, in de dienst van het evangelie, in de aanvaarding van de belijdenis en de kerkelijke accoorden, geeft geen moeite, daarvoor heb ik mijn handtekening gegeven onder het formulier voor dienaren van het Woord.

Maar juist daarom kan ik niet meedoen aan het verklagen en vervolgen van de broeders in de hetze die ontketend is en ik hoop door Gods genade mijn handen rein te bewaren van ambtelijk bloed en het verstrooien van de gemeenten.

Tenslotte: volgens het verslag heeft ds. V. gezegd dat het kwaad al te ver is. Naar onze maatstaven gemeten moet ik dit toestemmen.

Er is al veel te veel gebeurd en menselijkerwijs is wederkeer niet mogelijk.

Wanneer we een organisatie vormden ter bevordering van het geestelijk leven of iets van die aard, zouden we het beste doen om maar, zo mogelijk als broeders, te scheiden.

Maar het gaat om de kerk van onze Here Jezus Christus, buiten dewelke geen zaligheid is, daarin mogen broeders niet scheiden, maar moeten zij samenwonen.

Terwille van Hem, Die ons kocht met Zijn bloed, zullen we tegen hoop op hoop moeten geloven en arbeiden.

Zo lang Hij, Die wederkomt om te oordelen nog niet is verschenen, is er nog tijd voor bekering voor **ons allen**.

HANDTEKENING

ONDER DE OPEN BRIEF

TERUGGENOMEN

Weer heeft een van de vijf en twintig de handtekening onder de Open Brief teruggenomen.

Die Open Brief verklaarde:

1. Dat de gemeente van bezwaarde leden van de Gereformeerde Kerk van Groningen-Zuid, bijaldien eventueel gesprek met de synodale kerk van Groningen tot positief resultaat mocht leiden, deze broeders en zusters niet zonder de hele vrijgemaakte gemeenschap daarin te kennen, tot daden mocht overgaan;
2. Wij begeren géén opheffing van eigen vrijgemaakt kerkelijk leven, tenzij God ons anders wijst.

Men mocht verwachten dat alle ondertekenaars zich aan hun woord hielden, en

1. niet individueel en individualistisch zouden handelen;
2. dat zij, indien God bij het licht van zijn Woord een andere weg mocht hebben gewezen, zij dat licht zouden laten schijnen voor ons.

Een man een man, een woord een woord. Ditmaal was, helaas, ds. J. Keizer de man.

G. Visee

H. Venema

De erfzonde en de exegetische van Rom. 5, 12 e.v.

(I)

De leer der Kerk aangaande de erfzonde is aan soortgelijke kritiek onderworpen als die van de verkiezing Gods. Wel gaat het hier om twee geheel verschillende zaken, maar men ziet er toch een zekere verbinding tussen. Dat zou dan het element van willekeur zijn. In de verkiezing zou het lot der mensen door een willekeurige beschikking Gods bepaald zijn zonder dat de mens er iets toe of af kan doen; in de erfzonde zou op willekeurige wijze aan de mens schuld worden toegerekend, die hij persoonlijk niet heeft bedreven.¹⁾ Want hoe zou een mens verantwoordelijk gesteld kunnen worden voor wat Adam en Eva in het paradijs bedreven hebben?

De kerk heeft steeds gepoogd zich tegen deze kritiek te verweren en getracht aan te tonen, dat noch bij het een noch bij het ander van willekeur sprake was.

Met betrekking tot de erfzonde worden dan wel de drie volgende nadere verklaringen gegeven.²⁾

We noemen als eerste de foederalistische of verbondsmatige verklaring, omdat die onder ons gereformeerden waarschijnlijk wel de meeste aanhang heeft. In deze verklaring zijn er ook nog weer allerlei nuances, waar we hier niet op ingaan. Even ruw geschetst is de verklaring deze: Wij mensen zijn niet als losse, op zichzelf staande individuen geschapen, maar als een organische eenheid, als een mensengeslacht waarvan Adam het hoofd, het verbondshoofd is. Wanneer nu Adam in zonde valt, dan sleept hij heel het menselijk geslacht mee. De zonde van Adam wordt alle mensen aangerekend; aangerekend als schuld. Zo schrijft A. Kuyper: „En of we, toen onze mensenkoning weigerde te betalen nu reeds geboren of nog niet geboren, dat doet er niet toe, als mensen tot 't menselijk rijk behorende, zijn wij in ons hoofd gerekend en mede aansprakelijk voor wat Adam, ons hoofd en onze mensenkoning, tegen God misdeed.”³⁾ En S. G. de Graaf zegt, dat Augustinus en de gereformeerden als antwoord op de vraag, hoe de zonde tot allen doorgaat, het volgende beleden: „tengevolge van het feit, dat Adam ons hoofd was en wij allen feuderaal in hem begrepen waren, wordt de zonde van Adam aan allen toegerekend. ... Deze toegerekende schuld van Adam is de erfschuld. Tengevolge van de erfschuld ontstaat de erfsmet, d.i. de zedelijke verdorvenheid, die zich over de ganse natuur des mensen uitbreidt.”⁴⁾

De zwakke plek van deze verklaring is, dat hierin toch niet recht duidelijk gemaakt kan worden, hoe wij **schuld** hebben aan de overtreding van Adam. Want zeker de daden der ouders hebben **gevolgen**, soms bittere gevolgen, voor de kinderen, ook wel voor kinderen, die nog niet eens geboren waren, toen de ouders hun daden stelden, maar deze daden worden de kinderen toch niet als schuld aangerekend en de kinderen worden er niet verantwoordelijk voor gesteld. Van hen wordt niet gevraagd, dat zij erkennen, dat zij schuld hebben of mede schuld aan wat hun ouders misdeden. De foederalistische verklaring zegt dan ook, dat de schuld ons wordt **toegerekend**. Het is een rechterlijke beslissing Gods. En men verwijst hierbij dan wel naar het doen van God, die ons de gerechtigheid van Christus toerekent. Zo schrijft A. G. Honig: „Immers als naar recht de schuld van Adam ons niet mag toegerekend, dan mag ons evenmin de gerechtigheid van Christus toegerekend worden.”⁵⁾ Maar deze getrokken parallel is niet zuiver. Zeker, wij belijden, dat God zonder enige verdienste onzerzijds alleen uit genade ons schenkt en toerekent de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus, maar er volgt dan in onze Katechismus: **evenals** had ik nooit zon-

de gehad noch gedaan, ja **als** had ik zelf al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft.⁶⁾ Op de ons geschonken gerechtigheid mogen we ons dus niet verheffen als iets, waaraan we ook maar enigszins hebben meegewerkt, maar van ons wordt wel verwacht, dat we ons schuldig weten aan de overtreding van Adam. Bovendien heeft S. Greijdanus terecht opgemerkt: „met de genade mag God in zijn souvereiniteit doen wat Hem belieft. Zij is enkel de zijne, maar de schuld is niet van Hem. Daarom staat Hij in zijn souvereiniteit anders tegenover de schuld dan tegenover de genade.”⁷⁾ Tenslotte menen we ook, dat Schriftplaatsen als Deut. 24, 16: „De vader zullen niet om hun kinderen ter dood gebracht worden; ook zullen de kinderen niet om hun vaders ter dood gebracht worden; ieder zal om zijn eigen zonde ter dood gebracht worden.”, en Ezech. 18, 20: „De ziel die zondigt, die zal sterven. Een zoon zal niet mede de ongerechtigheid van de vader dragen, en een vader zal niet mede de ongerechtigheid van de zoon dragen. De gerechtigheid van de rechtvaardige zal alleen rusten op hemzelf en de goddeloosheid van de goddelozen zal alleen rusten op hemzelf.”, het uitsluiten, dat God ons schuld zou toerekenen voor zonden, die we niet in eigen persoon hebben bedreven.⁸⁾

Nu wordt hiertegen wel gewezen op Rom. 5, 19, welk vs. in de S.V. luidt: „Want gelijk door de ongehoorzaamheid van die éne mens velen tot zondaars gesteld zijn geworden, alzo zullen ook door de gehoorzaamheid van Éne velen tot rechtvaardigen gesteld worden.” Dit 'gesteld worden' zou dan specifiek forensisch van aard zijn, een rechterlijke uitspraak Gods wezen. Het zou de positie, de staat, aanduiden, waarin de velen krachtens Goddelijke toerekening zijn gebracht.⁹⁾ Maar het is de vraag of het griekse woord zo vertaald en verklaard moet worden. De N.V. heeft: zeer velen zondaren geworden zijn, en: zullen zeer velen rechtvaardigen worden.¹⁰⁾

De vraag hoe wij schuldig staan aan de overtreding van Adam meent de realistische verklaring beter te kunnen beantwoorden. Deze stelt nl. dat wij werkelijk hebben meegegeten van de verboden boom. Hoe wij ons dit mee zondigen precies moeten indenken, valt wel moeilijk nader aan te wijzen, maar er is en moet een zekere coöperatie met Adam zijn als grond voor de toerekening. We worden schuldig verklaard aan dat waaraan we ons ook werkelijk hebben schuldig gemaakt.

Deze realistische verklaring is al oud. Augustinus heeft haar al voorgestaan en reeds eerder schijnt Origenes zich in dezelfde geest te hebben uitgelaten.¹¹⁾

In ons land sprak reeds de kanttekening van de S.V. op Rom. 5, 12 van een gezondigd hebben van alle mensen in deze ene mens. Maar het zijn onder ons toch wel met name S. Greijdanus en K. Schilder, die als krachtige pleitbezorgers van de realistische verklaring genoemd kunnen worden.¹²⁾ Het voorstander zijn van de realistische verklaring sluit nog niet uit, dat men, evenals bij de foederalistische verklaring, wil spreken van een ons toerekenen van Adams zonde. „Toerekening”, zegt Greijdanus, „sluit niet uit, dat men zelf het toegerekende feit heeft verricht.”¹³⁾ Dat men van toerekenen wil blijven spreken is wel hier om, dat men het meezondigen met Adam niet wil zien als een zuivere natuurnoodwendigheid, maar als bepaald door verbanden, die God heeft gelegd. „En deze coöperatie zelf”, zo schrijft Schilder, „heeft haar uiteindelijke bestaansgrond en werkingsmacht in de beschikking Gods, krachtens welke de coöperatie kan **bestaan** (wijl verankerd in door God gelegde verbanden) en vervol-

gens ook moet **gelden**, d.w.z. in rekening komen (in de werkelijke toerekening van schuld).¹⁴⁾ Het verschil met de foederalistische opvatting is dus, dat ons geen zonde van een ander wordt toegerekend, maar onze eigene zonde in rekening gebracht.

¹⁾ Vgl. G. C. Berkouwer, **Dogmatische Studiën, De Zonde II**, Kampen 1960, blz. 207.

²⁾ Misschien zou men de beperking tot drie wat summier kunnen noemen. Er zijn er wel meer gegeven, ook, die eigenlijk neerkwamen op een ontkennen van de erfzonde. We menen echter, dat de drie die wij noemen onder gereformeerden het meest gangbaar zijn. Men zie voorts de belangrijke, reeds genoemde studie van Berkouwer, waaraan we het een en ander ontleend hebben ook zonder het altijd met even zoveel woorden aan te geven.

³⁾ **E Voto Dordraceno I**, 3e dr., Kampen, blz. 60/61.

⁴⁾ **Hoofdpijnen in de Dogmatiek**, Kampen 1940, blz. 76/77.

⁵⁾ **Handboek van de Gereformeerde Dogmatiek**, Kampen 1938, blz. 413.

⁶⁾ **Heid. Kat.** vr. en antw. 60. Vgl. ook het Avondmaalsformulier: „en de volkomen gerechtigheid van Christus hem als zijn eigene toegerekend en geschonken wordt, **alsof** hij zelf in eigen persoon voor al zijn zonden betaald en alle gerechtigheid volbracht had.”

⁷⁾ **Toerekeningsgrond van het Peccatum Originans**, Amsterdam 1906, blz. 55. Citaat overgenomen van Berkouwer a.w., blz. 243, n. 36.

⁸⁾ Vgl. Greijdanus a.w., blz. 43/44, overgenomen door K. Schilder, **Heidelbergse Catechismus I**, Goes 1947, blz. 335/6.

⁹⁾ Vgl. o.a. Honig a.w., blz. 412; H. Ridderbos, **Aan de Romeinen**, Kampen 1959, blz. 122.

¹⁰⁾ Ze heeft hierbij de steun van de Willibr. Vert. en van W. Bauer, **Griechisch-Deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments** 5te Aufl., Berlin 1958, Sp. 771. Vgl. ook Berkouwer, die deze tekst uitvoerig bespreekt, a.w., blz. 279 e.v.

¹¹⁾ Voor Augustinus zie men bij J. Freundorfer, **Erbsünde und Erbtod beim Apostel Paulus**, Münster i.W. 1927, S. 139f. Voor Origenes: S. 110f.

¹²⁾ Voor Greijdanus zie men zijn in noot 7 genoemd boek. Van dit boek heeft Schilder in zijn in noot 8 genoemd werk grote gedeelten overgenomen en bepaalde gedachten nader uitgewerkt, blz. 330 e.v. C. Vonk heeft zich bij dezen aangesloten, **De Voorzeide Leer**, Schiedam 1950, II, blz. 65; Barendrecht 1955, IIIa, blz. 353. Eveneens H. J. Jager in zijn college-dictaat **Enige opmerkingen over Romeinen**, blz. 69.

op school

is het niet God
die in de herfst
de zwaluw naar het warme zuiden stuurt
en hem behoedt op heel die reis?

is Hij het niet
die jaar op jaar
het sneeuwklompje beduidt
zijn kopje door de koude grond te boren
opdat het lente vieren zal?

en het licht van de zon
was dat niet door Hem ontboden?
wie kwam op het idee
van het denken
hing de sterren in het duister van de nacht
wie toch dan Hij?

en wij
kleuters op de school
van Zijn genade
wij gaan over Zijn lessen kibbelen
vergeten welhaast
sprakeloos-dankbaar te zijn...

Gert ter Wee

P. C. van Wijk

Gereformeerd blijven

V

Amice,

Ik hoop, dat je het hebt kunnen opbrengen m'n vorige brieven te lezen. 'k Geef toe, dat het wellicht geen gemakkelijk karwei was. Er is moed voor nodig je te verdiepen in de kerkelijke vragen van vandaag. Je knapt er niet van op, vaak wel van af.

Toch is het van belang voor je om mee te leven. Een duik in de historie was daarbij naar mijn mening nodig. Misschien heb je je bij het lezen afgevraagd, waarom ik die citaten van „vroeger” gaf.

Ik deed dat niet om te laten zien, dat mensen van mening kunnen veranderen. Dat is niet zo erg. Wie verandert er in zijn leven nooit? Het ging me wel om de betekenis, die aan verschillende woorden moeten worden gegeven. Laat ik het nog maar eens duidelijk zeggen. Wanneer artikel 31 van de K.O. in 1944 volgens ons inhield, dat men de vrijheid heeft om binnen het kerkverband bezwaren te hebben tegen bepaalde besluiten, ja zelfs om die niet voor vast en bondig te houden, dan heeft men die vrijheid vandaag ook. Artikel 31 is niet veranderd. En wanneer datzelfde artikel 25 jaar geleden betekende, dat men die bezwaren in de kerkelijke weg aan de orde heeft te stellen, dan betekent dat artikel vandaag nog hetzelfde. Dat geldt dan voor b.v. de Kerkeraad van Breda (praeses Ds. K. C. Smouter) evengoed als voor de velen, die zich plaatselijk hebben afgescheiden.

'k Wil nog een voorbeeld noemen. Wanneer de meerderheid in onze kerken van mening is, dat in de „Open Brief” ten onrechte de confessionele bepaling van de Vrijmaking in twijfel wordt getrokken, dan ben ik het daar mee eens. Maar dat houdt dan in, dat deze confessionele bepaling er ook dient te zijn ten opzichte van de talrijke afscheidingen onder ons. Wanneer het in 1944 ging om het zich „afschieden van degenen, die niet van de Kerk zijn” (artikel 28 NGB), dan zal men de moed hebben op te brengen dat ook vandaag zó te zeggen.

Geen gereformeerde kerk?

Ik heb daar al eerder op gewezen. 'k Werd er nog eens bij bepaald, toen ik een artikel las van ds. J. F. Heij over „Valse Kerk”. Ds. Heij komt in dit artikel tot de conclusie, dat verschillende kerken in ons kerkverband geen gereformeerde kerken meer zijn. Dat maakt wederkeer — afscheiding? — noodzakelijk. Ds. Heij zegt dus niet, naar artikel 28 van de Geloofsbelijdenis, dat er „valse” kerken onder ons zijn. Maar waarom dan zo getoornd als collega's van hem deze benoeming niet willen hanteren ten aanzien van de gemeenschappen, die wij rond de Vrijmaking verlieten?

Deze vraag klemmt te meer, als ds. D. van Dijk o.a. schrijft, dat „het gevaar dreigt, dat (er) straks maatregelen zullen moeten worden genomen, waardoor wij een gedeelte van hen, die tot nu toe bij ons behoorden, zullen kwijtraken”.

Maatregelen..... kwijtraken.

Ik kan mij voorstellen, dat een directeur van een bedrijf in een bepaalde situatie spreekt van het nemen van maatregelen, waardoor een aantal personeelsleden niet gehandhaafd zal kunnen worden. Wanneer het over de gemeente van de Here Jezus gaat en over de gelovigen, voor wie Hij Zijn leven heeft gegeven, dan wordt een dergelijke woordkeus toch beslist onsmakelijk. Wanneer men door maatregelen de kerkelijke orde wil handhaven ten koste van een groot aantal ambtsdragers en andere kerkleden, dan moet men maar eens denken aan het gebed van onze Heiland uit Johannes 17. De Heiland nam geen maatregelen om velen kwijt te raken. Neen, zijn enige zorg was allen, die Hij van de Vader had gekregen, ook te bewaren, bij zich te houden. Daarvoor bad Hij, daarvoor gaf Hij Zich. En wij moeten er maar bang voor zijn die kerkelijke kring (kerk betekent toch: wat van de Here is) kleiner te maken dan Hij die heb-

ben wil. Wat hier gebonden of ontbonden wordt, zal in de Hemel immers gebonden en ontbonden zijn?

In de dagen van de Vrijmaking wilden wij toch ook niemand kwijt. Door de binding aan bepaalde leeruitspraken ging men toen velen uitsluiten. Laten we er voor oppassen, dat bepaalde leeruitspraken onder ons via de kerkelijke vergaderingen en orde-maatregelen niet op dezelfde wijze gaan fungeren. Een officiële binding en niet-officiële binding zouden dan niet verschillen.

Gen gevaren?

Zijn er dan geen gevaren? Zeker wel. Waar zijn die niet vandaag? Je weet hoe ik over de „Open Brief” denk. Het zou me wat waard zijn geweest, als die brief nooit verschenen was. 'k Ga nu niet herhalen wat ik eerder schreef. Maar laat je toch vooral niet wijsmaken, dat de narigheid er door die brief pas is gekomen, ook al wordt dat van de daken geroepen.

Wanneer men meent, dat er bepaalde afwijkingen van de leer zijn, dan behoren die in de kerkelijke weg aan de orde te komen. Dan zal er veel gesproken moeten worden. Het worstelen van onze Heiland om het behoud van zondaren kan ons daarbij tot voorbeeld zijn.

Wij hebben terecht veel bezwaren tegen allerlei collectivistische ontwikkelingen in het maatschappelijk leven. Laten we in de Kerk echter de zaken ook niet collectivistisch gaan benaderen. Massale uitsluitingen en collectieve tucht-oefeningen zijn even slecht als veel collectieve maatregelen in het dagelijks leven.

En laten we elkaar vooral ook niet verdacht maken. Waken we nog voor de eer en het goed gerucht van een ander? En laten we vooral ook onze eigen zegswijzen niet aan een ander opleggen.

Je herinnert je misschien nog, dat ik in het begin van dit jaar schreef aan je, dat ik het spreken over het gronddogma „Jezus is Heer” uitermate gevaarlijk acht. 'k Meende, dat dat nogal een sterke uitspraak was: uitermate gevaarlijk. Wat schreef ds. Heij toen kort daarna? Dit: „Gevaarlijk. Maar ik betwijfel of de schrijver inziet hoe gevaarlijk, hoe geheel verkeerd zulk schrijven is.” Nu ga ik met ds. Heij hierover niet discussieren. 'k Wil er alleen van zeggen, dat ik ook zulk tendentius spreken uitermate gevaarlijk acht. Wanneer dit niet voldoende is,

EENENTWINTIGSTE VERANTWOORDING GIFTEN BIJBELS VADER VAN DEN BERG

Deze week ontving ik van D.E.T. te R. (636731) f 15,—; C.A. te S. f 25,—; B.S. te S. (403038) f 10,—; H.W. te L. (223175) f 10,—; W.G.F.v.H. te V. (1093165) f 25,—. Totaal f 85,—.

We eindigden vorige keer met het bedrag van f 8.149,88. Dat wordt dus nu f 8.234,88. Hartelijk dank.

Giften voor dit doel kunnen overgemaakt worden op giro 59480 van de Amro Bank te Schoonhoven t.g.v. H. Amelink, met als bij-schrift „Bijbels br. v. d. Berg”. A.

VERANTWOORDING GIFTEN KERKWEK WALDENZEN ITALIE

Hoewel de laatste tijd niet veel giften zijn binnengekomen, willen we met de verantwoording nu niet langer wachten. Ontvangen werd van P.V. te C. 25,—; J.L. te K. 2,50; G.W. te Z. 10,—; J.J.B. te D. 10,—; C.A. te S. 25,—; totaal 72,50; totaal incl. vorige verantwoordingen f 11.997,76. Allen hartelijk dank!

Verdere giften worden gaarne verwacht op Postrekening Nr. 50440 van P. Groen, Rotterdam. P. Groen

wil ik ook wel zeggen dat ik het geheel verkeerd vind.

In dit verband lijkt het me goed je te vertellen, dat ik van een lezer een brief kreeg, waarin hij er op wijst, dat ik in m'n tweede brief een paar te harde woorden heb gebruikt. Ik schreef toen over de P.S. van Overijssel en liet me ontvallen: „Het doel van het meerderheidsrapport is duidelijk: Kampen-Visee moet er uit.” Ik wil deze woorden graag terugnemen, omdat hierin een oordeel over bepaalde mensen werd uitgesproken. Overigens blijven mijn bezwaren tegen de gang van zaken op deze P.S. liggen.

Een oproep

De vraag, hoe jij en ik over de „Open Brief” denken kan belangrijk zijn, maar naar mijn mening is die het op dit moment niet meer. Belangrijk is de vraag, of de ondertekening van de „Open Brief” iemand tot een valse herder maakt en dus schorsingswaardig doet zijn. Belangrijk is de vraag, of een kerkeraad die om deze reden niet tot het schorsen van de predikant overgaat, ontrouw is. Belangrijk is de vraag of het laten voorgaan van een Dienaar des Woords, die de „Open Brief” ondertekende, reden kan zijn voor afscheiding. Om deze vragen gaat het vandaag.

Ik las een verslag van een door ds. W. Vreugdenhil gehouden toespraak op de Schooldag. Veel van wat hij daar zei, kan ik onderschrijven. Wie trouwens niet? Maar ik vraag me toch in alle ernst af, hoe hij kan zeggen, „dat wij voor eigen mensen de vrijmaking moeten verdedigen als het werk des HEREN”, terwijl in de „Open Brief” ook wordt gezegd, dat de daad der vrijmakin door de Heilige Geest is gewerkt. 'k Ben er van overtuigd, dat ds. Vreugdenhil zijn tegenstanders recht wil doen. Daarvoor ken ik hem te goed. Maar laat hij dan van mij aannemen, dat ik zulk spreken niet recht vind.

'k Wil graag zijn oproep onderschrijven, als hij zegt, dat de ondertekenaars van de „Open Brief” hun epistel maar in de kachel moeten stoppen, vooral nu enkele ondertekenaars in-middels de grens, die ze zelf aangaven, hebben overschreden. Maar deze oproep vraagt toch wel om noodzakelijke aanvulling. Laten allen, die deze brief tot een kerkelijk stuk hebben gemaakt en die deze brief laten fungeren als reden tot breuk hun stukken eveneens in die kachel doen. Trouwens, de brandstapel kan gevoeglijk worden aangevuld met allerlei andere persvruchten.

Wordt het geen tijd, dat we onze gezamenlijke nood en ellende gaan zien? Zouden we daar gezamenlijk niet eens klein onder worden? Om zó samen te stáán voor het werk van onze God en dat niet te breken. Daarmee zou onze God in ons land nog geëerd kunnen worden. In plaats van gelasterd.

Amice, we hebben een machtige God, Die wonderen kan doen. Die helen kan waar wij breken. Blijf in dat geloof maar standvastig.

Met hartelijke groet,

Ingezonden mededeling

CHRISTELIJK CULTUREEL

STUDIECENTRUM

Conferenties

12-13 oktober **Beat en protest**. Waar komt beat vandaan? Wat zijn de achtergronden? Wat doen wij er mee? M.m.v. prof. dr. H. R. Rookmaaker.

9-10 november **Over beeldende kunst gesproken**. Grasduinen in de beeldende kunst van vroeger en van nu. M.m.v. Bert Bouman en Jaap Vegter.

8-9 februari **Moderne muziek: een heet hangijzer?** Hoe benaderen we moderne muziek? Is er overeenkomst tussen muziek van vroeger en de hedendaagse muziek? M.m.v. Nienke Krijger.

15-16 maart **Spelend verkennen**. In speelse sfeer ontdekken van eigen mogelijkheden en plezier beleven aan zelf creatief bezig zijn met woorden, ideeën, vorm, kleur, klank en beweging.

Want de zaligmakende genade Gods is verschenen

Door de komst van de Christus
daagde het geluk
voor de armen van geest
zij zijn aan het einde van hun latijn
kunnen niet meer opboksen
tegen de krachtpatsers
de rijke geesten
van de pers en van de partij
in kerk en staat en maatschappij
ze hebben geen programs meer
geen program van beginselen
geen program van actie
slechts wat God hun heeft voorgeschreven
het gebod der liefde
dat is alles
doch het Rijk komt er even goed om
en de Vader schrijft hun namen
in het bevolkingsregister
en Zijn Naam in hun hart

de treurende Sions
de bedroefden omdat
de bijeenkomst
een bende is
zij treuren omdat men God
gehoorzaamheid ontzegt
zij treuren
achter het ijzeren gordijn
achter het prikkeldraad
onder de galerij
om de oekases
van ministers
van de heilige stoel
van de sanhedrins
de synode
heeft kennis genomen
constateert
overweegt
oordeelt
spreekt uit
ten eerste, ten tweede, ten derde
sub a sub b sub c
dat het beter is dat één mens sterft
dan dat de toga's te kijk staan
die zitten op de rechterstoelen
van het huis van David
doen onrecht
de God van David zendt
David zijn knecht
Hij zal zijn kudde weiden
als een herder
droogt hun tranen
het verdriet verdampt

de zachtmoedigen weten
onrecht is onrecht
en dulden
zij hebben verleerd recht te vragen
bij die zich verkocht hebben
onrecht te doen
zij schrijven
geen bidbrieven meer
geen verzoek om gratie
aan het Kremlin of aan Mao
geen bezwaarschriften meer
in de kerkelijke weg
zij hebben de schrijfmachine
onder de kap gezet
het licht boven de schrijftafel
uitgedaan
zij gaan in beroep
bij de Hoogste Rechter

over twintig jaar, op de Dag
staan de rechters
die computers
in de beklagdenbank
eindelijk begint hun hart te kloppen
van de schok
onder hun slachtoffers
verdeelt God het land.

zij hongeren en dorsten
naar een nieuwe wereld
naar een menswaardig bestaan
bij God
daar is het recht
niet meer zonder vaste woonplaats
ze is ingeburgerd
de gerechtigheid
de uitbuiters de slavendrijvers
de dagdieven de baliekluiers
zijn weg
de vuist van Simon Legree
is verlamd
Elisa heeft rust met haar kind
Oom Tom woont in een bungalow
onder de palmen
niemand verschrikt hem
vrede in Vietnam
niemand doet onrecht
de dromen zijn verlost
de honger naar gerechtigheid
is gestild
de dorst gelest
Christus woont in hen
God is alles in allen.

de barmhartige
de goede samaritaan
deelt zijn brood met een kind
in Biafra
hij zegt niet als de naaste in nood is
het is zondagmorgen
ik moet naar de mis
of naar het avondmaal
voor een uitgesteld lijk
organiseert hij medicijnen
in het concentratiekamp
en riskeert
een blauwe boon
in zijn bast
de Vader van de Heer
is voor hem barmhartig wanneer hij
ziek is
krepeert in de nor
een hersenspoeling krijgt
van de kerkbode
het dagblad
of de injectie naald wegspuit
zijn kennis van Christus
water en brood brengen hem engelen
in de woestijn
de eerste dood velt hem
de tweede beschadigt
hem niet

de reinen van hart
hun onderbewuste
is niet gespleten
zij eten niet van twee walletjes
het brood van God
en de kaas van de club
zij zeggen niet ik vertrouw op de Heer
en op
de a.o.w.
het pensioen
de lijfrente
het spaarbankboekje
en de aandelen van Philips
zij slaan niet het oog op God
terwijl zij de baas naar de ogen zien
en kwispelstaarten
voor de partij
de leider
het concilie
de synode
je weet nooit waar het goed voor is

zij zullen God zien
Hij kent hun pad
wanneer de directeur
hen weg trapt
de partij
de synode hen op dood spoor zet
doet God hen eten
het manna dat verborgen is
het valt echt uit de hemel
mensen zetten het bij de achterdeur
het ligt in de brievenbus
worden zij doodgereden
met een truc
en een oplegger
fijngemalen in de machinerie

van de partij
door de kerkelijke molen gedraaid
zij zullen God zien strijden
voor hun behoud
Hij wacht aan de overkant
leidt hen
door de Jordaan
daar staan zij op
ongeschonden en onschendbaar
zien de Here Jezus
van aangezicht tot aangezicht
in eeuwige vreugd
in zalig licht

de vrede stichters
blussen de brandjes
de twisten der broeders
opdat alleen het Vuur
dat Christus op aarde wierp
brandt
zij maken vrede
in huis
in de familie
in de buurt
in de kerk
sjaloom
men lacht
straks zijn de vijanden rechters
en zeggen
een zoon des vredes was hier
een zoon van God
een zoon die de vrede is
van jood en ariër
van boer en bantoe
van hoeren en souterneurs
van tollenaars
en zondaars

hun opsporing wordt verzocht
door de radio
hun facie komt
op de beeldbuis
de Osservatore Romano
waarschuwt voor hen
de Waarheid liegt
en de kerbode lastert
omdat zij
met Christus gekruisigd zijn
en met Hem leven
omdat zij weldaad bewijzen
aan een ziek mens
in de Naam van Jezus
geen plaats voor hen
in de herberg
in de partij
op de steiger
op de classis
aan het avondmaal
ze duiken onder
in de woestijnen van Juda
maar de slotbrug is neergelaten
de poort staat open
de tafel is gedekt
de zetel staat klaar
waar God woont
daar wacht het loon
op de Dag roept de Zoon
over de graven
zij horen zijn stem
Gabriël slaat hen tot ridder
van de Leeuw uit Juda
van de Orde van het Lam
en de Zoon leidt hen
tot de Vader:
hier is hij
van wie Ik U sprak
een broeder
van Jeremia die honger leed
in de bakkersstraat
die barvoets ging
door de straat van de sandalenmakers
van Amos die werd weggescholden
van het Koninklijk Heiligdom
van Beth El
van de oude man Daniël
en van al Uw profeten.

G. G.

BOEKBESPREKING

J. P. de Vries; De grondslagen in geding. (een analyse van de „Open Brief” aan de tehuis-gemeente in Groningen en toetsing van haar leer aan de Gereformeerde belijdenis) Uitgeverij „De Vuurbaak”, Groningen, 1968.

Bij het pastorale bezoek onlangs overkwam mij het volgende. Het gezin was jong. Drie kindertjes. De oudste zes jaar. Moeder met haar drietal trof ik thuis. Zij en haar man waren beiden afkomstig van een dorp in de provincie Groningen. Ter sprake kwamen de scheuringen in de gemeenten in Amsterdam. Zij vertelde mij dat zij en haar man de hele familiekring in het Groningse dorp tegen zich hadden op het punt van de kerk. De familie zei: hoe kunnen jullie blijven bij die afvallige kerk van Amsterdam? De vrijgemaakte kerken in Amsterdam zijn vóór de aansluiting bij de Wereldraad van kerken en geloven de wonderen die in de Bijbel staan niet meer. Hoe kunnen jullie bij zo'n kerk blijven! Natuurlijk ontkenen zij deze dingen. Helpt niet. Zij worden niet geloofd. De familie op het platteland van Groningen weet veel beter hoe het er in de Amsterdamse gemeenten bij staat dan zij, die tot een amsterdamse gemeente behoren. Op mijn verbaasde vraag: maar hoe komen die familieleden daarbij? was het antwoord: op de vrouwenvereniging wordt de „Open Brief” geanalyseerd en uitgeplozen tot en met. Ze halen dit allemaal uit de „Open Brief”, dominee.

Dit is een waar verhaal. U zou eens kunnen denken dat ik het uit mijn duim zuig. Als iemand het mij verteld had, die het van „horen zeggen” had, zou ik het niet geloven, denk ik.

Is het niet verbijsterend?

Het vermoeden ligt voor de hand dat de vrouwenvereniging (en de mannenvereniging?), op het Groningse dorp als „leidraad” bij de analyse van de „Open Brief” dit geschrift van de heer De Vries gebruiken. Als zulk een „leidraad” is het opgezet. Ik herinner mij uit de twintiger jaren dat prof. Greijdanus eens de moed had bij een aankondiging van een „leidraad” van de Geref. Jongelingsbond van die tijd voor schriftstudie, in het Geref. Theol. Tijdschrift te waarschuwen tegen leidraden in het algemeen.

Een leidraad is altijd samengesteld door iemand. Die samensteller is ook maar een mens. Een mens die zijn eigen opvattingen heeft. Daarom, aldus de hoogleraar, controleer leidraden, vertrouw ze niet blindelings.

Ga zelf tot de bronnen. Vooral naar de Bron, de heilige Schrift. In de twintiger jaren was een weinig moed nodig om zo iets te schrijven. Greijdanus was een beetje een alléén-staande-figuur in die dagen. We zouden dit de vrouwenvereniging op het Groningse dorp toeroepen als we konden. Ze zouden er niet naar luisteren. Naar mij stellig niet. Naar het advies van Greijdanus ook niet!

Dit geschrift geeft geen originele analyse van de „Open Brief”. De schrijver gaat uit van het grote vóóroordeel dat de analyse en interpretatie welke de gen. synode van Amersfoort-West in april 1967 van de „Open Brief” gegeven heeft, de enig juiste is. De analyse die in dit geschrift geboden wordt is de analyse van deze gen. synode. De interpretatie van enkele passages uit de „Open Brief” die deze synode gegeven heeft, worden in dit geschrift in meer bevattelijke vorm gepopulariseerd. Dit is niet onverdienlijk gedaan. Wat zullen we er nog meer van zeggen? Zullen we nog eens voor de zoveelste maal herhalen wat al zo dikwijls is herhaald?

De drie bekende passages en de interpretaties van deze passages door de synode gegeven, herhalen en voor de zoveelste keer kritisch bekijken? We doen het niet. Het helpt bovendien niets. Men wordt in onze kringen **gedrongen** om niet te schrijven **gedwongen** de interpretatie van de generale synode als juist te aanvaarden met het kerkelijk pistool op de borst. Als iemand zegt: maar ik kan deze interpretatie niet aanvaarden met een goed geweten voor God, dan is het antwoord..... U kent het. Laat ik onze schande niet publiek neerschrijven.

Laat ik op één punt iets uit deze brochure re- leveren en wel op dat punt van de „Open Brief” dat het meest ingrijpende mag worden genoemd. Dit is het punt van de zogenaamde disputabel- stelling van de gereformeerde belijdenis. De schrijver begint met dit punt. Hij stelt op blz 4 dat de „kern van de verklaringsmoeite” van de „Open Brief” ligt in de term „het fundament

van de heilige, algemene, Christelijke Kerk”. Hij gaat verder met te stellen dat een gereform- eerd mens hierbij onmiddellijk geneigd is te denken aan Gods Woord, de Heilige Schrift.

Daarna stelt hij dat met „historisch funda- mant” de belijdenis, de drie formulieren bedoeld wordt. Nu begint de verklaring van de blijkbaar „moeilijke passage” dat „ieder zich opnieuw af- vraagt, of het historisch fundament van de Ne- derlandse Gereformeerde Kerken ook samenvalt met het fundament van de heilige, algemene, Christelijke Kerk.”

De verklaring welke de schrijver van deze passage geeft op blz. 4 verloopt dan in een uiterst spitsvondige, gewrongen redenering als volgt. Het fundament van de kerk is Gods Woord, de heilige Schrift (1). Het historisch fundament van de kerken in Nederland is de drie formu- lieren (2). De „Open Brief” houdt zich niet aan deze onderscheiding (3). Deze spreekt van Gods Woord en de drie formulieren als het historisch fundament (4). Ergo (volgt een duistere conclusie uit de vorige stellingen): de „Open Brief” be- doelt kennelijk iets anders dan er staat. Wat bedoelt de „Open Brief” dan wel? De schrijver heeft het antwoord gereed. Het is „dat minimum - van- belijden dat een kerk nog moet heb- ben om aanspraak te kunnen maken op de naam „Kerk”.

U ziet deze conclusie is helemaal geen con- clusie. Deze zogenaamde conclusie stond al vast vóór dat de „redenering” werd opgezet. De „re- denering” moest uitlopen op deze van te voren vast staande conclusie. Hetgeen bewezen diende te worden was hier **uitgangspunt** van de rede- nering. Een formidabele fout in de redenering. Maar dat niet alleen, Veel meer. De stellingen van de schrijver welke ik hierboven genummerd aangaf, zijn elk voor zich aanvechtbaar. Om te beginnen stelling 1. In Opbouw van 2 febr. j.l. is aangetoond waaraan deze stelling laboreert. Stelling 2 eveneens. Stelling 3 niet minder. Bij deze stelling en bij stelling 4 dient bedacht dat de terminologie van de „Open Brief” terzake van dit punt op de keper beschouwd niet helder doordacht was. Maar moet men de schrijvers daarover zo lastig vallen. Moet men hun dit zó zwaar aanrekenen? Is dat christelijk optreden jegens elkaar?

Over de „schijn”-conclusie, die geen conclusie is hebben we reeds geschreven. We eindigen de bespreking van dit éne punt uit de brochure. Dit punt in de brochure betreft nu de meest impor- tante zaak van de „Open Brief” namelijk, dat de schrijvers en ondertekenaars de gereformeerde belijdenis disputabel zouden hebben gesteld. Als op dit zeer aangelegen punt deze brochure zo uiterst zwak blijkt, is het geen wonder dat de zusters van de vrouwenvereniging op het Gron- ingse dorp, **niet weten wat zij doen.**

J. Meester

INGEZONDEN

DOELMATIGE KERKELIJKE SAMENLEVING?

Het artikel van Drs. J. G. van Oord in „Op- bouw” van 30 augustus j.l. geeft stof tot verdere discussie. Hij is inderdaad niet verder gekomen dan „enkele opmerkingen” (overigens alleszins waardevol) te plaatsen over onze kerkelijke or- ganisatie, maar daarom ben ik destemmer nieuwsgierig in welke richting Van Oord nu verder denkt. De etikettering „pragmatisme” en „utilisme” („De Reformatie” van 14 sept.) moet hij van die zijde dan maar voor lief nemen. Ook hier ontbrak n.l. het Schriftbewijs om deze zware woorden waar te maken.

Ik meen, dat een open discussie over „wat nu?” voor alle verontruste Vrijgemaakten toch wel bitter noodzakelijk is. We moeten daarbij de onderlinge verschillen maar niet verdoezelen. In een vorig ingezonden heb ik erop gewezen, dat vele kerken noodgedwongen buiten het ver- band zijn komen te staan. Het gevaar dreigt daarbij, dat men het nu gaat zoeken in de zelf- standigheid van de plaatselijke kerk alléén. Een overaccentuering van die plaatselijke kerk (wat nog geen independentisme behoeft te zijn) acht ik met Van Oord ondoelmatig. Waarbij ik als doel van alle kerkelijke organisatie de Evangelie- verkondiging zie. De vorm van „vrije kerken” brengt het gevaar met zich mee, dat het alle- maal erg knus onder elkaar wordt en de roeping naar buiten verzaakt. Zo iets houdt geen stand en vooral de jongere generatie zal in deze tijd van toenemende nationale en internationale contac- ten haar plaats in deze organisatie-vorm niet

blijvend vinden. Het is met het oog op dit laat- ste, dat ik zelfs bezwaar heb tegen een „vrije kerk” als noodoplossing voor de korte termijn.

Maar dan dringt de vraag te meer: wat nu? We zullen m.i. tot een kerkelijke organisatie moeten komen, die vanuit de Schrift is opgebouwd en daarbij rekening houdt met de maatschappelijke situatie van de wereld van vandaag. Ik meen, dat de eerste christengemeente in haar sociale en geografische structuur een voorbeeld van doelmatigheid is geweest: het volle accent op de Evangelie-verkondiging naar buiten. En de or- ganisatie daaraan ondergeschikt en aangepast aan de maatschappelijke omstandigheden. Wat houdt dat voor vandaag in? Geen van bovenaf geleide kerk, maar ook geen „knusse” vrije kerk. We zullen onze weg moeten vinden in, wat ik op gevaar af te worden misverstaan, zou wil- len noemen een flexibele organisatie. Daarbij is centralisatie noodzakelijk, maar zonder het con- tact met de basis te verliezen. Een steeds weer aanpassen aan de veranderende maatschappelij- ke omstandigheden om daardoor de Evangelie- verkondiging vrije loop te geven. We zullen ons in onze organisatie weer verstaanbaar moeten maken voor de buitenwereld in binnen- en bui- ten land. Dat kan alleen door intensieve train- ning, waarbij moderne hulpmiddelen kunnen worden gebruikt.

Waarom zou de kerk geen gebruik maken van organisatie-deskundigen? Een doorlichting van b.v. de predikantsopleiding ten aanzien van ef- ficiency zou een taak voor zo'n deskundige kunnen zijn. Maatschappij-leer voor a.s. predi- kanten lijkt me geen overbodige luxe!

Ik ben me ervan bewust, dat deze „overpein- zingen” velen revolutionair in de oren zullen klinken. Het is naar mijn mening echter juist in deze tijd van ontkenning dringend nodig, dat de kerk iets doet! Iets doet met de schatten, die aan de gelovigen gegeven zijn in de Heilige Schrift en de Belijdenis. Welnu, dan zullen ter wille van de verkondiging van dat Evangelie aansprekbare vormen dienen te worden gevon- den, waarbij de door God gegeven middelen van organisatie-techniek niet behoeven te wor- den versmaad. Wellicht zegt iemand: maar het Evangelie is toch een dwaasheid voor Jood en Griek. Waar blijft de antithese? Ik dacht zo, dat de antithese tussen geloof en ongeloof steeds duidelijker openbaar wordt, naarmate de kerk zich meer verstaanbaar maakt, óók in haar or- ganisatie-vorm.

Rotterdam

J. de Geus

PERSSCHOUW

WAT MOETEN WE DOEN?

Over deze vraag schreef ds. v. d. Brink van Eindhoven in het Kontaktblad van de Kerk daar het volgende artikel:

„En ik zal wachten op Jahwe die Zijn aangezicht verbergt voor het huis van Jacob, ja op Hem zal ik hopen,

Jes. 8 : 17

De kerkelijke situatie, waarin we terecht ge- komen zijn, biedt weinig perspectief.

Om te beginnen schijnt ef geen weg te zijn, waarlangs we kunnen blijven gaan tot de zus- tergemeenten in de vrijgemaakte Geref. Kerken. We zijn weggeschrappt uit het Handboek.

De predikanten in het Zuiden worden „niet meer geteld”. We werden weggeorganiseerd uit de kerkelijke vergaderingen (niet geschorst en afgezet als in 1944). En er zijn nog geen tekenen van ommekeer en een christelijke gezindheid des harten. Een weg naar de Geref. Kerken (syn.) zien we ook niet. Hierover is iets opge- merkt in het artikel over de Gemeenschap van Kerken in dit nummer.!) Onze verhouding tot de Chr. Geref. Kerk ter plaatse is door alle moeite heen gaaf gebleven; de banden werden zelfs nauwer aangehaald. Dat is verblijvend. Dat wil niet zeggen, dat alle moeiten overwonnen zijn. Met name de weg naar het kerkverband (kansel- ruil?) schijnt niet open te zijn. Naarmate meer kerken uit het verband van de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken worden gedreven en meer scheuringen worden geforceerd, krijgen wij meer contacten. We staan gelukkig niet alleen. Maar al met al vormen we toch maar een klein groepje. En we vragen ons af of we er nu nog een Gereformeerd kerkverband bij moeten ma- ken. Zijn er nog niet genoeg? Is dat niet onzin- nig? Er zijn immers zoveel gelovigen om ons heen? Wij zijn toch de enigen niet? We hebben

het gevoel iets te moeten doen.

Boven dit stukje schreef ik het woord, dat Jesaja sprak in de tijd, waarin Jahwe Zijn aangezicht voor het huis van Jacob verborg. Jahwe trok Zich in die dagen terug. Hij brak het contact met de gemeente af en liet Zijn volk tijdelijk aan zichzelf over. Het werd toen geslagen met machteloosheid en onvruchtbaarheid. Als gevolg daarvan was er toen voor Jesaja en zijn leerlingen geen weg meer naar de gemeente. Hij had geen communicatie mogelijkheid. In de uitzichtloosheid van die situatie zegt hij: „Ik zal wachten op de Here, die Zijn aangezicht verbergt voor het huis van Jacob. Ja op Hem zal ik hopen”. Jesaja ziet, dat het Jahwe is, die als straf op de zonden, de horizon dichttrekt. Hij erkent, dat het alleen Jahwe is, die weer openheid en ruimte kan brengen. En hij hoopt op Jahwe's belofte en zoekt zijn **sterkte**(!) in wachten op Hem. Alleen Hij kan redding brengen, Jesaja en zijn leerlingen kunnen dat niet. Met de beste wil van de wereld niet. Voor hen zit de **zaak** muurvast. Zouden wij in onze situatie niet hetzelfde moeten doen? Achter de kerkelijke onvruchtbaarheid liggen onze zonden. Inderdaad, ook de onze. Het is God Zelf, die ons tegen is en ons slaat met steriliteit. Zou de Here ons niet willen leren wat wachten is op Hem? Wij Gereformeerden zijn altijd weer zuke activisten. We willen dit en zullen dat. Kunnen we nog wachten? Zien we nog in, dat wij machteloos zijn? Dat Hij alleen uitredding schenken kan? Als Hij niet tot ons terugkeert, is er voor ons geen uitweg. We mogen ons niet laten slepen in één of andere dadenkramp. We mogen ons niet ongelovig en nerveus laten maken. We zullen onze zonden moeten leren zien en belijden en laten: met name de zonde van hoogmoed en liefdeloosheid. En we zullen gespannen moeten zijn op de Here God en op Zijn wederkeer tot ons. Dat betekent niet, dat we ons moeten terugtrekken in een isolement. Onze „profetische roeping blijft” (Ridderbos, KV. Jes.). Wachten op Jahwe is wachten op wat Hij doen wil in de kring. Als Hij deuren voor ons opent, zullen het deuren zijn in Eindhoven. We zullen op Hem moeten wachten in de richting van de Dommelhoevstraat. We zullen de broeders van tijd tot tijd met alle ernst en liefde moeten zeggen, dat het onzedelijk, onchristelijk en dictatoriaal is, als ze van ons eisen te doen, wat haar ons geweten (dat zich laat bepalen door de regels die de Schrift zo duidelijk stelt t.o.v. de bejegening van zusterkerken, Opb. 2 en 3) zonde is. Zo staat de zaak immers. De eis is: eerst bukken voor kerkverband en Synode — ook al verkracht U uw geweten! Hoe is het toch mogelijk! We zullen moeten wachten in de richting van de Geref. Kerken (syn.). En dat niet langer in de hoogmoedige geest van vroeger. We hebben veel goed te maken t.o.v. deze broeders. We zullen bereid moeten zijn tot elk christelijk gesprek met hen, dat we maar krijgen kunnen. We zullen wachten in de richting van De Chr. Geref. classis Utrecht, die straks weer het verzoek te beantwoorden krijgt mee te werken aan het openen van de kansel voor de vrijgemaakte predikant. We zullen open moeten zijn in de richting van alle ware christenen om te zien, wat de Here mischien wil doen. Aan ons isolationisme moet een eind komen. Het was door en door hoogmoedig. Het is fijn dat een zr. uit de Baptistengemeente ons komt instrueren voor het evangelisatiewerk (zie het art. in dit nummer). Niemand mag dat veroordelen als „oecumenisme”. Dat is niet waar. We zullen er wel voor oppassen, dat we de zegen van het verbond, dat de Here ook met de kinderen sloot, niet verspelen. Als het nodig is, zullen we op christelijke wijze correcties aanbrengen op wat baptisten ons zeggen. En dat waar ze bij zijn. In een open ontmoeting zonder onszelf weer te verliezen in de krampachtige angst, die heel ons vrijgemaakte leven verwoest. We zullen er open oog voor hebben, dat b.v. baptisten ons iets te bieden hebben. Ons Gereformeerde denken is zo verrationaliseerd. Zij kunnen ons helpen en wij hen, als we ons maar vol liefde en vertrouwen geven.

Deze open houding is de enige waarin we het „wachten op de Here” oprecht en zonder lijdelijkheid kunnen realiseren. Hij is het, die ook om onze zonden, Zijn aangezicht verbergt vandaag. Hij is het, die Zich met eeuwige goedertierenheid ontfermt (jes. 54:8). De oprechten zullen Zijn aangezicht aanschouwen, Ps 11:7. Wacht op Jahwe, wees sterk, uw hart zij onversaagd; ja wacht op Jahwe, Ps. 27.

1) Dit artikel komt D.V. in een volgend nummer van „Opbouw”.

HET FUNDAMENT DER KERK

Over dit thema schreef ds. Meester in zijn Kerkbode van Noord Holland het volgende artikel.

In de pers is geschreven over de vraag wat het fundament van de kerk eigenlijk is.

Inderdaad heb ik in kritische zin geschreven over het gebruik van de uitdrukking „het fundament der kerk” door de generale synode van Amersfoort-West en over het gebruik van de uitdrukking „het historisch fundament” van de Gereformeerde Kerken in ons land in de „Open Brief”. Dit deed ik niet om iemand onaangenaam te zijn maar omdat ik meen, dat door het gebruik van deze termen onduidelijkheid en verwarring in de hand is gewerkt. Door de onduidelijkheid vervolgens misverstanden, die licht onder mensen postvatten, ook onder christenen. Omdat ik voorts meen, dat de ontstane misverstanden de scheuringen onder ons in de hand werkten en werken. Ik wilde destijds een bijdrage leveren tot het stichten van ware christelijke vrede onder belijders van de Christus naar de Gereformeerde Confessie.

Ds. D. van Houdt heeft aan dat wat ik over dit punt geschreven heb aandacht geschonken in het Ned. Dagblad. Jammer dat hij dit op een onduidelijke manier heeft gedaan. In de eerste plaats werkte hij de onduidelijkheid in de hand doordat hij verzuimde woordelijk aan zijn lezers voor te zetten datgene wat ik betreffende het fundament van de kerk geschreven heb in „Opbouw” van 22 februari en in een bijlage van onze Kerkbode van N.-H. van 12 maart j.l. Had hij aan zijn lezers doorgegeven wat ik geschreven had, dan zouden de lezers naar mijn mening het begrepen hebben.

In de tweede plaats gaf hij een soort bespreking van dat wat ik over het fundament der kerk geschreven heb, waarin ik zelf niet herkende wat ik geschreven heb over dit punt. Hij sprak over een „diepgaand” verschil tussen hem en ds. Meester. Wat moeten zijn lezers wel voor indruk gekregen hebben betreffende de confessionaaliteit van mij? Waarom heeft ds. D. van Houdt niet woordelijk doorgegeven wat ik terzake van dit punt geschreven heb?

Wat heb ik geschreven over het fundament van de kerk?

Dit, dat men de belijdenisgeschriften beter niet moet aanduiden met de naam „fundament” der kerk(en). Ik had dit „vermaan” gericht aan het adres van de Open Brief-ondertekenaars. Waarom is het beter de belijdenisgeschriften niet met de naam „fundament” van de kerk te noemen? Omdat zij dit niet zijn. Ik verwees bij deze opmerking naar 1 Cor. 3. Daar noemt de apostel Paulus het fundament der kerk met name, en hij zegt dat dit Jezus Christus is. „Want een ander fundament dan hetgeen gelegd is, Jezus Christus, kan niemand leggen”. Ik wil niemand het recht ontzeggen andere spreekwijzen en andere uitdrukkingen te bezigen dan de apostel Paulus gebruikte, maar ik zeg wel: als het over zaken van de kerk gaat, sticht dan geen verwarring onder de medebroeders door andere begrippen en uitdrukkingen te hanteren dan Paulus, en daarbij te doen alsof u een betere manier van spreken hebt uitgevonden. Als er verwarring dreigt te ontstaan, houdt u dan als 'tu blijft aan de bijbelse manier van spreken. Nu, tot de Bijbelse manier van spreken behoort het niet de drie formulieren van enigheid van de Geref. Kerken in Nederland, maar Jezus Christus het fundament te noemen. Niet alleen in 1 Cor. 3:11 en 12 en verderop in dit hoofdstuk doet Paulus dit, maar hij spreekt op soortgelijke manier in Efeze 2:20 waar hij schrijft dat wij als medeburgers der heiligen en huisgenoten Gods gebouwd zijn op het fundament van de apostelen en profeten. Daarvan is Jezus Christus „de uiterste hoeksteen”. Greijdanus tekent in de Korte Verklaring hierbij aan: „Onze Heiland is het eigenlijke en enige fundament der gemeente, op Wien zij geheel rust en vastligt”. Het fundament der apostelen en profeten wil zeggen dat het getuigenis van de apostelen en de profeten een getuigenis was van de Here Christus. „Onze Heiland is niet een deel van het fundament, maar het gehele fundament” (Greijdanus).

Ik verwees in mijn artikel in „Opbouw” en in de Kerkbode bovengenoemd ook naar Efeze 1:3-14. Leest u deze verzen, dan staat u verstand hoe de apostel Paulus, lofprijzend, een uit-

TE BERDE

De tijd van Avondmaalsviering nadert en dus tevens de tijd voor de bezinning op onze Avondmaalsviering. Beter gezegd: op de wijze waarop wij sinds dag en eeuw Avondmaal plegen te vieren. Zijn wij er ver naast dat onze wijze van Avondmaalsviering een ietsje anders is dan die waarop Christus het gedaan heeft? Onze wijze:

- Namens de kerkeraad delen wij u mede dat de volgende week voorbereiding van het H. Avondmaal zal zijn.
- De volgende week horen wij de zgn. Voorbereidingspreek. In sommige gemeenten is het ook gewoonte om dan tevens een gedeelte van het Avondmaalsformulier voor te lezen. Wij zijn zo vrij te veronderstellen dat deze gewoonte op een of andere manier in verband staat met de lengte van dit formulier. Een praktische oplossing dus, maar... liturgisch een monstroom.
- De daarop volgende zondag horen we eerst een „Avondmaalspreekje” — dit verkleinwoord heeft alleen betrekking op de kwantiteit en niet op de kwaliteit van de preek geachte lezer — vervolgens voorlezing van het gehele of gehalveerde Avondmaalsformulier om te eindigen met de viering van het Avondmaal zelf.
- Tenslotte verwachten we de zgn. Nabetrachtingspreek.

Drie kerkdiensten worden er welgeteld aan één Avondmaalsviering besteed, waarvan dan nog het meeste aan voorbereiding en nabetrachting.

Voorts het Avondmaalsformulier. Wij menen geen open deur in te trappen als wij poneren dat het lezen van formulieren bijzonder slaapverwekkend werkt. Dat is niet alleen in de kerk het geval maar dat treffen we overal. Dit is nog eens zo sterk als dit formulieren zijn die enige eeuwen geleden opgesteld zijn: opdat wij... ten eerste... ten andere... ten derde... de doodslager en de kijvers... desniettemin niettegenstaande overmits... om vervolgens te overdenken eerstelijk... daarbenevens... om tenslotte te eindigen met een gebed dat eindigt met het Onze Vader dat weer eindigt met de geloofsbelijdenis behalve 's avonds. Neen, met de beste wil van de wereld en van de kerk, wij voelen ons noch gesticht, noch vermaand en dit gebed is voor ons geen bidden meer. Wij hebben er lang over gezweven — een enkele keer op huisbezoek er over gehad — maar toen ons bleek dat wij niet de enigen waren, menen wij dat dit te schrijven noodzakelijk is.

Welke dienst beoogt het lezen van het Avondmaalsformulier na een voorbereidingspreek?? Ieder jaar wordt de Catechismus behandeld en daarin zijn vier zondagen aan het Avondmaal gewijd.

Wat ons ook steeds treft is, dat wij nog nergens een gemeente gevonden hebben waar de eerste Avondmaals-tafel niet steevast wordt ingenomen door de leden van de kerkeraad in breed verband. Is dat wel juist? De voetenwassing — en hoe! — ging aan de Avondmaalsviering bij Christus vooraf!

Wij hoorden kortgeleden in een vreemde gemeente een preek waarin de prediker o.a. zijn verbazing er over uitsprak dat er in de gemeente niet meer begeerte leefde om veelvuldiger Avondmaal te vieren. Wij hebben ons toen ook verbaasd, maar dat was verbazing over de verbazing van de prediker.

Wij zouden er met de grootste nadruk voor willen pleiten dat de plaatselijke kerkeraden de viering van het H. Avondmaal met de gemeente eens onder de loep namen en zo nodig direct er veranderingen in aanbrachten. Men kan het wel weer op z'n beloop laten en wachten totdat er een synode over heeft beraadslaagd, maar dat is wachten op Sint Juttemis.

WESTERHUIS

vervolg 2e kolom pag. 7

eenzetting geeft van de volheid van het heil. Die volheid van het heil is helemaal Christus. God heeft ons in Christus gezegend, ons uitverkoren in Hem, ons tevoren verordeneerd tot zonen van Hem, ons gekroond met Zijn ontferming tot prijs van de heerlijkheid van Zijn genade. Hij gaf ons in Christus vergeving van onze zonden; verleende ons rijkelijk wijsheid en inzicht, en deed ons Zijn wil kennen om in Christus alles wederom tot één te herenigen.

Ik verwees naar Rom. 15:20. „Ik stelde er mijn eer in het (evangelie) te verkondigen, doch zo, dat ik niet (optrad), waar de naam van Christus reeds genoemd was, om niet op eens anders fundament te bouwen, maar om te handelen naar hetgeen geschreven staat: zij wie niets van Hem is verkondigd, zullen Hem zien U ziet, het gaat Paulus in zijn prediking om de Christus en om de Christus alléén. Over de volheid van Christus heeft Paulus ook in Col. 1:15-20 geschreven. Ik citeer niet meer. Leest u zelf in uw bijbel maar na wat daar staat. Ik verwees naar 1 Petr. 2:4-6. „En komt tot Hem, den levenden steen, door de mensen wel verworpen, maar bij God uitverkoren en kostbaar, en laat u ook zelf als levende stenen gebruiken voor den bouw van een geestelijk huis”. En dan citeert Petrus het schriftwoord uit Jesaja 28:6: „Zie, Ik leg in Sion een uitverkoren en kostbaren hoeksteen, en wie op Hem zijn geloof bouwt zal niet beschaamd uitkomen”. Greijdanus tekent hierbij aan in de Korte Verkl.: „Op Wien het ganse gebouw der gemeente, het geheele verlossingswerk in vollen omvang, onwankelbaar rusten kan, en Die het fundament daarvan vormt”.

We hebben naar nog meer plaatsen uit de Schrift verwezen. Mij dunk, het is duidelijk genoeg, dat we niets ongerijmd schreven toen we schreven in „Opbouw” en in de Kerkbode van 12 maart j.l. dat Christus het fundament van Zijn kerk is. Het zal nu wel duidelijk zijn waarom ds. Meester liever niet wil spreken van „Gods Woord en de Drie Formulieren” als „het fundament der kerk”. Als Christus Zelf het fundament is dan kan men toch niet, wanneer men althans nauwkeurigheid wil betrachten in z'n spreken, dat fundament ook noemen „Gods Woord en de Drie Formulieren”. Gods Woord en de Drie Formulieren zijn toch niet hetzelfde als Christus. Christus is de Eniggeborene des Vaders, Die in de schoot des Vaders was. De Schrift en de Drie Formulieren zijn toch niet identiek met Hem. Die zijn toch niet de Eniggeborene des Vaders en die zijn toch niet in de schoot des Vaders geweest? En die zijn toch niet vlees geworden? Die hebben toch niet aan het kruis gehangen? Die zijn nu toch niet in de hemel aan de rechterhand des Vaders?

Trouwens, ook ons Avondmaalsformulier noemt niet de Drie Formulieren het fundament der kerk. Dit Formulier noemt de enige offerande van Christus die aan het kruis volbracht is „de enige grond en fundament onzer zaligheid.” Dat is hetzelfde als: Christus.

A.

OVER EN ONDER HET COMMUNISME

Uit het „Fries Dagblad” knippen we eerst iets over de ontwikkeling in het communisme en daarna iets over het leven onder het communisme.

Drie stromingen

Het communistische kamp is verdeeld.

Reeds lang kennen we de tegenstelling tussen Rusland en China. Momenteel schijnt de kloof tussen deze beide wereldmachten niet te overbruggen.

En Rusland doet zijn uiterste best, om de communisten in andere landen zoveel mogelijk in zijn gevolg te houden. In Europa lukt dat in meer of mindere mate, als we afzien van Albanië. Maar in Amerika schijnt een belangrijke verandering aan de gang. Daar hebben vrijwel alle Zuid- en Midden-Amerikaanse staten te maken met communistische activiteiten of wat daarvoor dórgaat. Want ook het communisme heeft daar het karakter van een clan met een chef. Maar die Amerikaanse communisten zien hun voorbeeld al meer in Castro en Cuba als hun beloofde land.

En Castro vindt, dat Rusland hem verraden heeft, omdat het geen conflict wilde riskeren met de Verenigde Staten.

Zo wordt het Castro-communisme een derde

stroming, die ondergronds wijder vertakkingen heeft dan sommigen vermoeden of willen geloven.

Kleine Tanja was koppig

Kleine Tanja werd gevraagd door de onderwijzer: „Toen de Sowjet-ruimtevaarders rond onze planeet cirkelden, driehonderd kilometer boven de aarde in het heelal, zagen zij God niet. Geloof je dat?” Het kind antwoordde: „Driehonderd kilometer boven de aarde! Ik weet niet, hoe hoog dat is. Maar ik weet wel, dat alleen zij, die rein van hart zijn, God kunnen zien”.

Dit voorval op een Russische school wordt verhaald in „Nauka i Religia”, het Sowjetblad voor wetenschap en religie, dat een artikel wijdt aan de afscheiding, die zich onder de baptisten heeft voorgedaan. Volgens dit blad is de opvoeding van de kinderen een van de voornaamste redenen van de scheuring geweest.

Het blad maakt melding van een brochure van het initiatiefcomité van de dissidente baptisten. In deze brochure wordt betoogd, dat de baptisten zonder kinderen geen toekomst hebben.

Daarom is het de taak der gelovigen, om zoveel mogelijk kinderen te krijgen en hen tot de godsdienst te leiden. De vrouwen worden volgens Nauka i Religia in deze brochure gewaarschuwd dat hun kinderen zonder godsdienst gedoemd zijn, van het rechte pad te geraken.

Het volgende is een letterlijk citaat uit de brochure: „Wat u uw kinderen leert, voordat zij zeven jaar zijn, blijft hen hun hele leven bij. Wat de kinderen leren van 7 tot 14 jaar blijft hen een half leven bij. Wat zij leren van 14 tot 20 jaar onthouden zij maar vijf tot tien jaar.”

De brochure haalt Socrates, Plato, Comenius en anderen aan, om deze theorie te staven en citeert vele bijbelplaatsen. „Weet u waarmee uw kinderen elke dag gevoed worden? Hebben zij misschien al een dodelijke dosis anti-godsdienst-ideologie ontvangen?”

„Nauka i Religia” vindt, dat de schrijvers van deze brochure ongetwijfeld scherpzinnig zijn. Zij hebben begrepen, „dat onze hele anti-godsdienstige politiek en vooral ons schoolonderwijs er op gericht is, atheïsten te produceren. Daarom doen de baptisten wat zij kunnen, om van de kinderen al „gelovigen” te maken, voordat zij naar school gaan.”

De neo-baptisten (zoals het blad de afgescheidenen noemt) trainen zelfs kinderen van vijf, zes jaar, om aan hun leeftijdsgenootjes „het bestaan van God” te bewijzen, opdat zij later op school „moedig de strijd des geloofs zullen strijden.”

„Nauka i Religia” noemt als voorbeeld van dergelijke training het volgende verhaal, dat de baptisten aan hun kinderen vertellen. Marie L. had vijf kinderen (Wanja, Pawlik, Andrei, Vera en Sweta). Eens, toen hun ouders weg waren, speelden de kinderen met hun poppen „gebedsamenkomst”. Toen kwam er een vreemde man die de kinderen een pop van rubber gaf. Maar deze pop kon zijn knieën niet buigen en dus niet knielen. De kinderen huilten: de vreemdeling heeft ons een ongelovige pop gegeven. Moraal: kinderen, blijf apart en laat je niet in met mensen, die hun knieën niet kunnen buigen.

Onderwijzers en experts in het atheïsme staan versteld van de koppigheid, waarmee de kinderen op school aan hun geloof vasthouden. De oorzaak is, dat de godsdienstige beïnvloeding van de baptistenouders op hun kinderen veel vroeger begint, dan wij gedacht hebben, zo schrijft „Nauka i Religia”.

KERKNIEUWS

Beroepen: te Rijnsburg: ds. J. M. Goedhart te Drachten; te Huizum: ds. K. J. Kapteyn te Overschild.

Aangenomen: naar Orangeville (Ont. Can.): ds. C. Olij te Bruchterveld.

Bedankt: voor Nagele: ds. B. de Vos te Ten Boer; voor Delfzijl (in overleg met de kerkeraad aldaar): ds. G. Lievaart te Oosterwolde (Fr.); voor Gouda: ds. C. J. Smelik te Bunschoten-Spakenburg; voor Grootegast en Gerkesklooster-Stroobos: ds. J. van Benthem te Ulrum.

Ds. R. te Velde. Ds. R. te Velde, die reeds eerder afscheid nam van zijn gemeente te Schildwolde met een preek over Hebr. 13:20-21, werd op zondag 29 september j.l. bevestigd als dienaar des Woords te Hattem. Zijn bevestiger, ds. J. Strating van Hattem, bediende bij deze gelegenheid het Woord uit 2 Kor. 2:14-15a. In de middagdienst verbond ds. Te Velde zich aan zijn

nieuwe gemeente met een preek over 1 Johannes 5:1-2.

Ds. R. K. Wigboldus. Op zondag 29 september j.l. vond de bevestiging en intrede plaats van ds. R. K. Wigboldus als predikant te Waardhuizen. Ds. G. A. Jansen van Loppersum, die de bevestiging verrichtte, preekte daarbij over 1 Petrus 2:2. 's Middags deed ds. Wigboldus intrede met een preek over 1 Kor. 1:9.

Brouwershaven. De kerkeraad van Brouwershaven heeft met meerderheid van stemmen besloten zich te herenigen met de synodaal-gereformeerde kerk ter plaatse.

Er bestonden al geruime tijd spanningen tussen de kerkeraad van Brouwershaven en de classis Middelburg vanwege de ondertekening van de Open Brief door de predikant van Brouwershaven, ds. J. Keizer, en het feit dat de kerkeraad weigerde hem daarvoor te vermanen.

Dit besluit van de kerkeraad heeft ertoe geleid, dat a.s. zondag de diensten gemeenschappelijk en onder verantwoordelijkheid van de ene herenigde kerkeraad gehouden zullen worden.

Zondag j.l. kerkte men nog apart, terwijl bovendien de gemeenteleden, die niet met dit besluit van de kerkeraad konden meegaan, afzonderlijk vergaderden.

ADRESSEN

Ds. R. te Velde, Achterstraat 7, Hattem, tel. (05206) 2069. **Enschede-Oost:** scriba: J. Roskam, Van Riebeekstraat 97, Enschede.

GIFTEN THEOLOGISCHE HOGESCHOOL

Naast de collecte op de gehouden Schooldag is ook een verheugend aantal particuliere giften binnengekomen op giro 966253 van Dep. Financieel te Groningen.

Hieronder volgt de verantwoording ervan vanaf 1 september 1968 t.m. woensdag 2 okt. '68.

K. de V. te A. 10,—; J.v.d.W. te R. 30,—; G.B. te E. 200,—; J.H. te Z. 10,—; C. de G. te B. 25,—; ds. J.v.R. te 'tH. 10,—; Kl.v.d.T. te R. 100,—; J.W.L. te L. 25,—; N.A.v.V. te N. 25,—; A. J.H. te R. 25,—; G.B. te E. 15,—; S.t.V. te O. 50,—; G.W. te S. 7,50; T.H.H. te B. 15,—; B.P. te L. 25,—; L.U. te A. 5,—; G. R.-I. te G. 10,—; J.S.-B. te D. 100,—; K.O. te U. 10,—; B.S. te C.a.d.Y. 40,—; W.A. te B. 25,—; T.v.d.H. te G. 15,—; R. G. te Z. 25,—; S.L.H. te A. 25,—; W.v.d.P. te B. 50,—; J.B. te G. 10,—; J.W. te 's-G. 25,—; P.R. te A. 10,—; W.v.E. te 's-G. 50,—; Fa J.M. en Zn te H. 100,—; B.S.S. te B. 35,—; F.M. te B. 10,—; H.H. te Z. 10,—; K.T. te H. 100,—; A.T. te H. 200,—; A.K.-V. te R. 50,—; P. de J. te R. 25,—; J.L. te B. 30,—; H.v.d.P. te B. 15,—; Wed. L. te Z. 2,50; J.A. te D. 75,—; W. J.B. te G. 25,—; D.K. te E. 100,—; P.W.L. te A. 100,—; J.O. te W. 50,—; D.S. te B. 10,—; L.K. te A. 25,—; T. de W. te H. 10,—; J.L. te H. 10,—; G.D. te E. 25,—; J.B. te Z. 25,—; D.J. te Z. 50,—; A.J.V. te D. 100,—; H.N. te L. 25,—; A.B.-V. en A.A.B. te Z. 100,—; E. de J. te A.a.d.R. 25,—; J.C.v.d.V. te B. en R. 50,—; M.P. te B. 100,—; D.W.A. te B. 100,—; L.K. te V. 35,—; M.V. te D. 150,—; J.W. te R. 25,—; ds. J.v.E. te 'tH. 10,—; N.N.-niet behorend tot Vrijgem. kerk via J.D.O. te G. 100,—; N.N. via J.K. te K. 100,—.

Totaal f 2.975,00.

Namens Deputaten-Financieel van de Theol. Hogeschool Singelstraat 6, Groningen

STICHTING GEREFORMEERDE KINDERBESCHERMING

Voor het kindertehuis „de Driehoek” worden wegens uitbreiding gevraagd

a een groepsleider of -leidster

Leeftijd niet beneden 20 jaar.

Arbeidsvoorwaarden overeenkomstig rijksregeling.

b. hulp in de huishouding

Leeftijd niet beneden 18 jaar.

Wie op grond van opleiding en/of ervaring in aanmerking meent te komen wordt verzocht te solliciteren vóór 1 november a.s. Brieven te richten aan het bestuur van de Stichting, Beatrixlaan 37, Ede.